SØR-VARANGER SJØLAKSEFISKARLAG
Matta-Varjjat mearraluossabivdisearvi
stiftet 13.01.1988

v/ Styret
e-post: postmottak@sjolaksefiskar.no

Dato, 15. okt 2026

Til: Klima- og miljødepartementet

Deres referanse: 26/4470

Innspill – til stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye.

Viser til departementets invitasjon til skriftlige innspill om stortingsmeldingen og hvilke tiltak som kan gjennomføres for å bedre tilstanden for villaks, sjøøret og sjørøye. Innspill merkes 26/4470 og sendes til postmottak@kld.dep.no innen 16. oktober.

Stortingsmeldingen skal etter ministerens utsagn bidra til å identifisere alle truslene som påvirker fiskene, og samtidig stake ut en retning for hvordan vi kan unngå at lakse- og ørretfisket blir noe som hører fortiden til. Det er store ord, men da er det på tide å lytte til lokal kunnskap.

Innledningsvis vil vi si at vi støtter oppdraget med å identifisere truslene mot laksen. Det er det vi kaller den anadrome fisken, LAKS. Vi er derfor skuffet over at ikke man bruker ordet laks i meldinga. Villaks som den nå tituleres blir feil, hvem har døpt om *laks til villaks*? Vi skal skille mellom laks og oppdrettslaks, ja enig, men da er det vel nykommeren, *oppdrettslaksen*, som må innarbeide det i sin markedsføring.

Vi mener ordet LAKS må benyttes i stortingsmeldingen og i forvaltningen generelt, ikke villaks. Laks benyttes om ***originalen****, og ikke om den menneskeskapte oppalede kopien, oppdrettslaksen. Dette for å tydelig skille mellom dem og slik at forbrukerne også slik får vite hva man kjøper. Det må stå* ***oppdrettslaks*** *eller* ***laks*** *på forpakningene. Ellers vil folk tro at den har kjøpt originalen…*

"Sterke reguleringar i sjøfisket frå og med 2008 førte til rekordlåge laksefangstar i sjøen. Sjølv om det også har vore reguleringar i elvane, har fangsten frå elvefisket vore høgare enn frå sjøfisket sidan 2008"

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Ensidig å stenge for sjølaksefiske henger ikke på greip. Hvor er det blitt av likebehandling og byrdefordeling mellom rettighetshavere i elv og sjø? Dette er ikke forvaltning. En årelang flytting av laksefiske fra sjø til elv ved hjelp av forskrifter er en realitet. Med hvilken rett er dette gjort? På toppen av dette så tillates tilreisende fiskere fra inn og utland å høste av den samme rødlista laksen.

Stortingsmeldingen MÅ gi lik adgang til laksefiske i sjø og elv. Stenges laksefiske i sjø, så skal fisket stoppe også i elvene i samme fjordsystem. Er det helgefredning i sjø, så skal det helgefredes i elv, likeså sesong start og stopp.

Lokalbefolkningen SKAL ha førsteprioritet! Er det lite laks så skal lokalbefolkningen være de siste som skal kastes på land, både i elv og sjø. Ett ensidig forbud i sjølaksefiske uten å samtidig stoppe laksefiske i alle elver, er direkte i strid med lover og regler.

Stortingsmeldingen MÅ stenge av alle elvene i de fjorder, fjordsystem og kystområder der sjølaksefiske allerede ER stengt. Vi minner om at feilvandring ikke er uvanlig i elver, slik at elvefiske beskatter og på blandede bestander. Først da vil forvaltningen kunne nyte både forståelse og respekt fra begge leire.

Fang og slipp (Catch&release) Føre-var-prinsippet bør gjelde OGSÅ her, og fang og slipp bør forbys i den nye meldingen. Det er slått fast fra forskerhold at det er 10-17% dødelighet ved c&r. Dette øker med varmere somre. Det er derfor underlig at dette fortsatt er tillatt nu når laksen er rødlista. Dette blir da ett skjult uttak. Denne praksisen har styrt lakseforvaltningen i lang tid, nærmest som eneste virkemiddel, foruten å kutte i sjølaksefiske. C&R som det idag utøves, er ulovlig etter dyrevelferdsloven, da hovedformålet med laksefiske i de fleste elver er å fortsette å fiske etter at man har sluppet ut fangst. I mange elver viser statistikken fra SSB at mesteparten av fangsten er sluppet ut igjen, i enkelte elver over 80%. Da skulle egentlig elva vært stengt.

Fang og slipp er også i strid med mange laksefiskeres etiske overbevisning og samtidig i direkte kollisjon med det samiske uttrykket Bivdu, som betyr oversatt, å be naturen om å få fangst. Er bestandene for lave til å kunne fiske på, så MÅ elvene også stenges, ikke bare sjølaksefiske. I sjø teller hver laks, men i elv gjelder det ikke. Laksen er jo tross alt i elva for å gyte, ikke for å bli lekt med. 95% av sjølaksefiske er stengt, samtidig tillates fortsatt fiske i over 400 elver, hvor er fornuften. På toppen av dette tillates laksefiske for tilreisende fiskere og turister fra utlandet på bekostning av lokalbefolkningen. I Alta i 2026 ble det solgt ett 2 døgns fiskekort til kr 650 000. Noe er galt.

På dette grunnlag krever vi fang-og-slipp STENGT i denne stortingsmeldinga. Føre-var-prinsippet MÅ gjelde også i elv !

Pukkellaks I 2023 fanget under 200 sjølaksefiskere alene 100 000 pukkellaks som bifangst uten en statlig krone eller takk. Nå er det fritt frem for pukkellaksen å gå opp i elvene.

Stortingsmeldingen må legge til rette for sjølaksefiske i de 4-5 ukene rundt Sankthans når det er mest pukkellaks inni fjordene på tur opp i elvene. I samme periode stenges laksefiske i elvene, for ikke å beskatte for mye atlantisk laks totalt sett. Mengden pukkellaks i elvene blir da vesentlig mindre. Sammen får vi det til, eller var det egentlig slik?

Vi har en Regjering som sier de arbeider for oss vanlige folk, nå er det på tide å bevise det. Det står i Hurdalsplattformen at man skal **«Beholde et bærekraftig sjølaksefiske som en viktig næring og kultur- og tradisjonsbærer»** Også i valgprogram senere er vi nevnt, men ingen ønsker å benytte seg av det virkemiddelet som er utviklet, utprøvd og dokumentert virker gjennom århundrer. Sjølaksefiske. Bare på pukkellaks har vi snart 70 års erfaring.

Krokgarn er det eldste redskap vi har benyttet til sjølaksefiske. Tidligere fisket sjølaksefiskerne opp mesteparten av pukkellaksen FØR den kom opp i elvene. Vi varierte

med maskestørrelsen etter hvilken art vi ønsket fanget. I dag er det kun ett fåtall fiskere som får lov å fiske.

Med hvilken rett er vi kasta på land spør vi oss, samtidig som en turist får fiske på samme laksen? Vi krever at stortingsmeldinga svarer på hvordan forvaltninga har kunnet gjennomføre dette. Sjølaksefiskere har tapt store inntekter de årene fisket har vært stanset nå.

Pukkellaks (stillehavslaks) er en fantastisk matressurs, når den fanges i fjordene og langs kysten av oss sjølaksefiskere. Kvaliteten blir kraftig redusert, når den kommer i brakkvann og ferskvann. Krokgarn egner seg også best til å fange stillehavslaks, eventuelt gå ned i maskestørrelse ved innsig av denne.

Ut fra en samlet vurdering mener vi meldings bør si Ja til fortsatt sjølaksefiske med bifangst av havfanget pukkellaks/stillehavslaks.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning etterlyser mer kunnskap om hvordan pukkellaks påvirker villaks, og om effekten av mulige tiltak.

Foto: Eva B. Thorstad.

– 7 aug 2025: Det er et enormt kunnskapsbehov! Vi vet ikke hvor stor skade pukkellaksen gjør på villaksen. Vi vet heller ikke om tiltakene som settes inn mot den kan ha utilsiktede konsekvenser for villaksen, sier Knut Wiik Vollset i Vitenskapelig råd for lakseforvaltning.

Hva med å lytte til lokalbefolkningen i elv og sjø, lokale tradisjonelle laksefiskere.

Laksefeller i elvene

VRL innrømmer altså store kunnskapshull, på tross av dette tillater man gravemaskiner og store feller plassert i elvene inkludert flere andre tiltak som ifølge VRL kan ha utilsiktede konsekvenser for laksen, igjen hvor er føre-var-prinsippet. Samtidig kastes tradisjonelle metoder for fangst av pukkellaks på båsen… ved at det lages forskrifter som fratar oss muligheten til å drive sjølaksefiske.

En slik storstilt testvirksomhet «live» i elvene våre tillates altså uten konsekvensutredning, det være seg feller og andre nye fangstmetoder. Samtidig kaster man på land det virkemiddelet som har virket i generasjoner, den kunnskap og de metoder lokalbefolkningen besitter. Den fungerer til og med 100% uten kostnad. Det er helt uforståelig.

Stortingsmeldinga må vise til sunn fornuft og lokal kunnskap i elv og sjø, benytte før-var-prinsippet, og forby stenging av elver med slike feller før man har mere kunnskap. Ut fra en samlet vurdering MÅ fellene forbys frem til man kjenner alle virkninger rundt bruken av slike feller, det være seg for laks, ørret og andre fiskeslag. Oppstrøms og nedstrøms vandring mv. Innvirkning på elvas biologi mv. Det kan tenkes at hele økosystem forstyrres av disse mekaniske mastodontene. Når vi venter på konsekvensutredning og forskning på slike feller så bør det straks gjenåpnes for ett begrenset fiske med tradisjonelle redskaper. Fortsatt Ja til sjølaksefiske med bifangst av havfanget pukkellaks/stillehavslaks.

Predatorer Det bør åpnes for jakt på fredete arter, slik som oter og sel, samt ender i elv. Oter tar laks i elvene viser flere kamera i de forskjellige elvene, det er også dokumentert gjennom lokal kunnskap i våre elver. Likeså mye kobbe ligger i elvemunningene i store stimer (flokker) på våren og venter på at laksen som har overvintret i elvene slipper seg ut.

Disse laksene er et lett bytte for selen, likså laks som beiter i fjordene på tur opp i elvene.

Det bør også bli tillatt igjen med fangst av gjedde i elvene. Med stopp i tradisjonelt laksefiske i elv, har uttaket av gjedde også avtatt. Dette har vi hevdet og tatt opp i mange tiår. I dag når vi sjølaksefiskere er kasta på land, ja da vil myndighetene utrede dette, eksempelvis forskning på gjedde som predator. Det trenger man ikke forske på, det VET lokalbefolkningen, gjennom sin lokale kunnskap. Gjedda ER en rovfisk.

Vi viser også til Finnmarkskommisjonens rapport med konklusjoner om bruks- og eierrettigheter i felt 7 Tana/Tanafjorden som ble offentliggjort 10. september 2026. Denne må absolutt belyses i stortingsmeldinga.

Vi viser for øvrig til temarapport om Sjøsamenes rett til sjøfiske;

Styret i Sør-Varanger Sjølaksefiskarlag